

**КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ЖИТОМИРСЬКА ФІЛІЯ**

**Матеріали
Третьої Міжнародної науково-практичної конференції**

**«Конкурентоспроможність
в умовах глобалізації:
реалії, проблеми та перспективи»**

(4-5 червня 2009 року)

**Житомир
2009**

ББК 60.032.2-08
К64
УДК 316.42.00912

*Друкується за рішенням засідання
Вченої Ради Київського інституту бізнесу та технологій
(протокол №10 від 21.05.09 р.)*

Рецензенти:

Саух П.Ю., доктор філософських наук, професор
Данилишин Б.М., доктор економічних наук, професор
Романенко О.В., кандидат філософських наук, доцент
Герасимчук А.А., доктор філософських наук, професор
Кущенко В.І., доктор економічних наук, професор
Левицька С.О., доктор економічних наук, професор

К64   **Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи:** Матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції / За ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 325 с.

60.032.2-08

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ №1. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	3
<i>Герасимчук А.А.</i> КОНКУРЕНЦІЯ В БІЗНЕСОВІЙ І ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДИН З ПРОЯВІВ ЗАКОНУ ЄДНОСТІ І БОРОТЬБИ ПРОТИЛЕЖНОСТЕЙ	3
<i>Вдовиченко А.М., Нагайник В.А.</i> ПОЄДНАННЯ ДЕРЖАВИ І БІЗНЕСУ - ГОЛОВНА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ	5
<i>Козловець М.А.</i> КОНКУРЕНТНОЗДАТНІСТЬ ЯК НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ УКРАЇНИ	10
<i>Пунько Б.М.</i> ГЛОБАЛІЗАЦІЯ КРИЗИ ЯК НАСЛІДКОВИЙ ПРОЦЕС ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ: РЕГУЛЯТОРНІ ІНДИКАТОРИ СТАБІЛІЗАЦІЇ І СПОКОЮ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ..	14
<i>Вікарчук О.І.</i> ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФАКТОР У ФОРМУВАННІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	20
<i>Мациборська Г.К., Пугачевська О.В.</i> АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	24
<i>Купчак П.М.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВOSTІ ЯК ЧИННИК ГАЛУЗЕВОЇ І НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	28
<i>Вишневецька Н.М.</i> ЯКІСТЬ ТОВАРУ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ	35
<i>Шиманська В.В., Саух І.В.</i> ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ	39
<i>Горохова Л.В.</i> СТРАХ І РИЗИК – РУШІЙНІ ЧИННИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	41
<i>Яценко К.А.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: РЕАЛІЇ СУЧАСНОСТІ	43
<i>Нікітчина О.В.</i> РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	44
СЕКЦІЯ №2. УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СКЛАДОВА РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	49
<i>Саух І.В.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРНОЇ МОДЕЛІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	49
<i>Eugeniusz Pluciński</i> KONKURENCYJNOŚĆ POLSKIEJ GOSPODARKI NA RYNKU UE WIDZIANA PRZEZ PRYZMAT WEWNĄTRZGAŁĘZIOWEGO PODZIAŁU PRACY	54
<i>Савіна Н.Б.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЮ СИСТЕМОЮ НА ЕТАПІ ПОВЕРНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	58
<i>Тищенко С.В., Якобчук В.П.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ СЕЛА	64

<i>Харчишина О. В.</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ТИПОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ КУЛЬТУР	67
<i>Гринин В.Г.</i> НЕКОТОРЫЕ УРОКИ МИРОВОГО КРИЗИСА: НЕ ВСЕ НИЩАЮТ	73
<i>Каяліна С.В.</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ....	78
<i>Левківська Л.М.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО РИНКУ	80
<i>Юзик Л.О.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО МАРКЕТИНГУ	84
<i>Польова О.Л.</i> ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗА РІВНЕМ ЕНЕРГООЩАДНОСТІ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТВАРИННИЦЬКИХ БУДІВЕЛЬ.....	90
<i>Самійленко Г.М.</i> СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ФОРМУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ ..	94
<i>Калініченко О.О.</i> КРИЗОВІ ЯВИЩА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	101
<i>Пацалюк К.О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ	105
<i>Гольцман І.О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ В КАДРОВОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	108
<i>Гаврилюк І.В.</i> РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ	111
СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ	116
<i>Ryszard Turpin</i> BANKI POLSKIE W OBLCIU GLOBALIZACJI I PRZEDEDNIU CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ.....	116
<i>Іскренко Л.П.</i> ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВСТУПУ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ: ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	120
<i>Waldemar Michna</i> ZWIĘKSZENIE ZDOLNOŚCI KONKURENCYJNEJ POLSKIEGO ROLNICTWA WOBEC ROLNICTWA KRAJÓW ZACHODNIEJ I ŚRODKOWEJ EUROPY – JEDNYM Z NAJPILNIEJSZYCH ZADAŃ ZWIĄZANYCH Z PRZYGOTOWANIEM POLSKI DO INTEGRACJI Z UE	123
<i>Бубенко І. В., Разінкова В. П.</i> ОЦІНКА ВПЛИВУ ЗАЛУЧЕННЯ ПОЗИКОВИХ КОШТІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	136
<i>Стожок О.З., Бурбела Т.Н.</i> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ	140
<i>Нестеренко Л.О.</i> ПЛАНУВАННЯ КОМПЛЕКСУ МЕРЧАНДАЙЗИНГУ	150
<i>Патарідзе-Вишинська М.В.</i> УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ.....	156

<i>Кішка О.С.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	162
<i>Яковенко Н.М.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	170
<i>Бакуліна О.С.</i> МЕТОДИ ОЦІНКИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	173
<i>Сорока С.П.</i> ВАЛЮТНИЙ КУРС І ЙОГО ФАКТОРИИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	176
СЕКЦІЯ 4. НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА ГАЛУЗЕЙ В УКРАЇНІ..	
<i>Дейнеко Л.В., Троян В.Л., Шелудько Е.І.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ ВИХОДУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРА З КРИЗИ	180
<i>Великий Ю.В.</i> ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	185
<i>Бойко О.С.</i> ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	187
<i>Захарчук С.С.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ В АСПЕКТІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ.....	191
<i>Янковська О.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	197
СЕКЦІЯ 5. ТУРИСТИЧНА ІНДУСТРІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	
<i>Куценко В.І.</i> АГРАРНИЙ Й ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ В ЯКОСТІ ЛОКОМОТИВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ.....	202
<i>Корбут Г.О., Вискушенко А.П., Памірський М.С., Свеста Т.В., Козловський О.Ю.</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ ПО СЛОВЕЧАНСЬКО-ОВРУЦЬКОМУ КРЯЖУ	207
<i>Герасимчук Н.А.</i> КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЬ МАЛОГО АГРОТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ	211
<i>Михайловська Н.М., Першко І.О.</i> РІК ТУРИЗМУ І КУРОРТІВ УКРАЇНИ: ЗДОБУТКИ ТА НЕДОЛІКИ.....	215
<i>Литвинчук О.М.</i> ТУРИСТИЧНА ІНДУСТРІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ОЗДОРОВЧО- СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ	218
<i>Шабардіна Ю.В.</i> АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	220
<i>Левковський В.Д.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ЖИТОМИРЩИНИ В КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКИХ ТЕНДЕНЦІЙ	224

<i>Іванчук Н.О.</i>	
ТЕОРІЯ ДОЗВІЛЛЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	226
<i>Момонт Т.В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ КОНКУРЕНТОЗДАТНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ.....	229
<i>Колесник О.О.</i>	
ОЦІНКА СТАНУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	231
<i>Щастна Г.В., Єфімчук Н.І.</i>	
ОПТИМІЗАЦІЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЖИТОМИРЩИНИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ.....	235
<i>Завальнюк І. М., Єфімчук Н.І.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	238
<i>Войтюк М.Ю., Єфімчук Н. І.</i>	
МУЗЕЙ КОШТОВНОГО ТА ДЕКОРАТИВНОГО КАМІННЯ ВОЛОДАРСЬК-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ В АСПЕКТІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ЖИТОМИРЩИНИ.....	241
<i>Кручковський О.С., Єфімчук Н.І.</i>	
ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ПАМ'ЯТОК ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ.....	248
<i>Пашиковська М.О., Пархоμεць В.О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В АСПЕКТІ ВИХОДУ ІЗ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ.....	252
СЕКЦІЯ 6. МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ...	257
<i>Герасимчук В.І.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА.....	257
<i>Малярчук И.Н.</i>	
ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В НЕЯЗЫКОВОМ ВУЗЕ.....	260
<i>Атаманчук Ю.М.</i>	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ В УМОВАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ.....	265
<i>Кончин В.І.</i>	
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ВІДХІД ВІД КАНОНІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ МОН УКРАЇНИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПОСИЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ.....	269
<i>Мартинова Н.С., Носаченко І.М.</i>	
МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.....	273
<i>Мусійчук В.В.</i>	
ОСВІТА УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР.....	277
<i>Синякевич Г.В.</i>	
ВДОСКОНАЛЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ФОРМ ОСВІТЯНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	281
<i>Карпюк О.А.</i>	
ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ.....	286
<i>Серпутько З.В., Пархоμεць В.О.</i>	
ОСНОВНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	289

**СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ 296**

<i>Кульбіда Н.М.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЯК ФАКТОРУ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ.....	296
<i>Поліщук О.П.</i> ЕСТЕТИЧНІ ОСНОВИ МОТИВАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ	299
<i>Макимець С.М., Малиновська Н.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ІНТЕРЕСІВ СТАРШОКЛАСНИКІВ	300
<i>Мачушник О.Л.</i> ПІЗНАВАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.....	303
<i>Коновальчук І.І., Коновальчук І.М., Коновальчук М.І.</i> МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ	305
<i>Макимець С.М., Разумна К.А.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	309
<i>Пилипчук В.О.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ	311
<i>Казьмерчук А. В.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ "ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ МЕНЕДЖЕРА"	313
<i>Можаровська Т.В.</i> АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В УКРАЇНІ ЯК КОНКУРЕНТНОЇ БОРІТБИ ЗА ВЛАДУ	316

С. 303

УДК 159.947.3

О.Л. Мачушник

асистент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Житомирський державний університет імені Івана Франка

**ПІЗНАВАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРОБЛЕМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

В статті проаналізовані погляди науковців на природу пізнавальної активності та
її особливості

Проблема активності взагалі та пізнавальної зокрема здавна була предметом
пильної уваги науковців різних галузей знань. Саме активність робить можливим
засвоєння вже існуючих та створення нових знань, які відкривають людству нові
можливості. Даній проблемі присвячений ряд праць зарубіжних та вітчизняних вчених
філософського та психолого-педагогічного спрямування. Проте аналіз наукової
психологічної літератури виявив, що й досі немає чітко окресленого визначення
поняття пізнавальної активності. Практична та теоретична значущість цієї проблеми, її

недостатня розробленість зумовили вибір нами даної теми. Ми вважаємо пізнавальну активність однією із найважливіших складових фахової підготовки спеціаліста будь-якого профілю, показником, який визначає її якість. Особливо ж важливою вона є для психологів як представників групи професій типу "людина-людина", дозволяючи збувати необхідні нові знання у швидкоплинному інформаційному світі та бути готовими до кваліфікованої психологічної допомоги іншим.

Завданням даної роботи є аналіз поглядів представників психологічної думки на природу пізнавальної активності. Визначаючи пізнавальну активність як складне психологічне утворення, ми намагаємося визначити її сутність та складові.

Проблема активності людини успішно розроблялася в працях відомих психологів Б. Ананьєва, О. Леонтьєва, П. Блонського, Л. Виготського, О. Запорожця, О. Лурії, С. Рубінштейна, О. Смирнова. Досліджуючи це питання, психологи знаходили нові грані даного поняття. Активність є однією із основних характеристик особистості, яка полягає у здатності виступати джерелом змін у стосунках з оточуючим світом. У психології активність насамперед розглядається у зв'язку з категоріями "діяльність" та "поведінка". Виступаючи важливою характеристикою діяльності, активність часто трактується як її синонім. Тому деякі вчені фактично ототожнюють активність з діяльністю (В. Ковальов, В. Крутецький, В. Петровський). На думку інших вчених, активність нетотожна діяльності, вона є ширшим поняттям, що включає в себе менше за обсягом (І. Джидар'ян, О. Єлисеєв, О. Леонтьєв, Б. Ломов, О. Скрипченко, Д. Узнадзе), або ж визначають активність і діяльність як відносно незалежні одна від одної (К. Абульханова-Славська, В. Дружинін).

Нам близька позиція К. Абульханової-Славської, яка, розглядаючи дані феномени, вказує на принципову відмінність активності й діяльності: "Діяльність виходить із потреби в предметі, а активність – із потреби в діяльності. Для діяльності залежність від предмета потреби буде безпосередньою (опосередкованою відповідно на рівні особистості її мотивами, волею і т.д.), а для активності – ця залежність опосередкована діяльністю. Можна сказати, що активність не тільки якісно притаманна самій діяльності, надає їй певного "забарвлення", але й структурно більш складно організована. Активність ніби визначає діяльність (з її структурами, функціями), мотиви, цілі, спрямованість, бажання (чи небажання) здійснювати діяльність, тобто є її рушійною силою". Активність ніби передує діяльності в часі, проте не тільки передує, але й супроводжує її протягом усього процесу втілення, надаючи їй найбільшу особистісну значимість [1].

За С. Рубінштейном, діяльність розглядається як специфічна для людини форма активності, спрямована на свідому перебудову світу. Найзначнішим для неї виступає мотив як спрямовуюча сила, що виходить з потреб та інтересів індивіда.

Пізнавальна активність як чинник успішності особистості в різних видах діяльності привертає увагу багатьох дослідників. Вивчаючи дане явище, вчені намагаються пізнати його всебічно, використовуючи різноманітні критерії дослідження. Тому так багато підходів до вивчення пізнавальної активності, думок про сутність цього явища: це певний стан чи риса

С. 304

особистості, характеристика діяльності чи умова її протікання, результат виховання чи умова розвитку. Такі розбіжності у висвітленні даного питання існують як в педагогічній, так і в психологічній науці. Значний вклад у вивчення питання пізнавальної активності внесли вчені-педагоги та психологи Д. Богоявленська, Л. Божович, Л. Виготський, П. Гальперін, Л. Головань, О. Запорожець, М. Ігнатенко, Г. Костюк, Р. Лемберг, О. Леонт'єв, Л. Лісіна, В. Лозова, О. Матюшкін, М. Махмутов, Н. Менчинська, В. Моляко, Н. Половникова, С. Рубінштейн, Н. Тализіна, Т. Шамова, М. Шкіль, І. Якиманська та інші.

У працях багатьох вчених поняття "пізнавальна активність" розглядається у тісному взаємозв'язку з поняттям "самостійність". Деякі науковці вважають пізнавальну активність формою виявлення самостійності (М. Махмутов, Р. Лемберг, Н. Половникова). І. Лернер розглядає поняття "самостійність" як більш широке в порівнянні з активністю. Р. Лемберг відзначає, що будь-яка самостійна дія починається з виникнення бажання проявити власну активність. В. Лозова вказує, що самостійність ніби переводить пізнавальну активність з області бажання, прагнення діяльності до області реалізації потреб і бажань, які здійснюються в процесі пізнавальної діяльності. Т. Шамова пізнавальну активність розуміє швидше як відношення учня до змісту і процесу пізнання, а самостійність – як реалізацію цього відношення в дії, яка без активності відбуватися не може. О. Савченко, досліджуючи проблему формування пізнавальної самостійності у молодших школярів, розглядає пізнавальну активність як передумову розвитку самостійного мислення учнів.

Основою пізнавальної активності виступають пізнавальні потреби, тобто потреби в набутті нових знань. Проблема формування пізнавальних потреб обґрунтована в працях психологів та педагогів (Б. Анан'єв, Л. Божович, Д. Вількеєв, П. Гальперін, М. Данилов, М. Добринін, В. Ільїн, І. Лернер, О. Матюшкін,

М. Махмутов, Ю. Шаров та ін.). На думку О. Савченко, пізнавальна активність і пізнавальні потреби особистості є взаємопов'язаними, взаємозумовленими якостями. Г. Школьник відзначає, що "пізнавальна потреба – не нестача знань, а властивість особистості відчувати потребу в них" [2]. Лише тоді, коли є необхідність, яка спонукає людину до діяльності, стимулюється і активність особистості.

Широта застосування поняття пізнавальної активності, його недостатня визначеність та багатоплановість потребує подальших досліджень цієї проблеми. Як бачимо, авторами підкреслюється важливість пізнавальних потреб та мотивів для формування пізнавальної активності особистості. Тому наші дослідження стосуватимуться поглиблення уявлень про структуру пізнавальної активності, ролі раніше визначених дослідниками складових, а також віднаходження інших чинників, що впливають на становлення та розвиток пізнавальної активності на контингенті студентської молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни. – М.: Мысль, 1991. – 301 с.
2. Школьник Г.И. К проблеме формирования потребности в знаниях учащихся // Воспитание у учащихся познавательной активности. - Волгоград, 1971. – С. 12 – 32.

MACHUSHNYK O.L.

COGNITIVE ACTIVITY OF PERSONALITY AS PROBLEM OF PEDAGOGICAL

In the article the ways of looking of scientist on nature of cognitive activity and its feature are analyzed.

Keywords: cognitive activity, pedagogical psychology